

[Sigsgaard.]

me urimelige og ulige vilkår: umyndiggørelse, utryghed i ansættelsen, manglende frihed, urimeligt lave lønninger, der gør teater, rejser, sport til økonomisk uopnåelige goder, forskelsbehandlingen mellem mænd og kvinder, mellem børn og voksne, mellem uddannede og mindre uddannede; alle generationer er søgt presset ind i et normsystem, hvor fri konkurrence — den enes død, den andens brød — urimeligt underdanig pligtfølelse med evig dårlig samvittighed til følge og arbejde i sit ansigts sved har været de vigtigste værdier.

De fleste i de ældre generationer har ladet sig tyrannisere og passivisere af alt dette. Det nye og farlige for vort autoritære samfund er, at de unge — en del af dem — protesterer. De vil ikke betragte andre som modmennesker, men som medmennesker, og de vil ikke bruge deres liv på at knokle unødigt og dyrke tingene for tingenes skyld som surrogat for et varmt og levende samvær, samvirke og samliv med andre. De gør så småt oprør, og man sender politi imod dem, og man laver love imod dem. De eksperimenterer, og eksperimenter er nødvendige, blot man husker, at de, der helt udsondrer sig i såkaldte parallelsamfund, freder ikke kun sig selv, men også i høj grad det forældede samfundssystem, som de protesterer imod.

Meget kan gøres ved de tilgrundliggende forhold, jeg har omtalt, og gøres der ikke noget, bliver kulturpolitikken ved med at være politik for eliten, for en lille gruppe. En kulturpolitik helt i samklang med de principper, jeg har nævnt, når vi naturligvis ikke i et kapitalistisk samfund, der jo bygger på udbytning, på autoritet, på over- og underordning, på forskelsbehandling, det nås først i et socialistisk samfund af en helt ny type. Men der kan gøres en del for at fremme udviklingen henimod et sådant samfund, også på det område, som kulturbetænkningen gør mest ud af, kunstens område. Men grundlæggende reformer her forudsætter, at man erkender, at kulturarbej-

derne som andre arbejdere er underlagt de kapitalistiske produktionsbetingelser, og at man tager stilling til ejerforhold og adgang til de kulturelle produktionsmidler. Det gør betænkningen desværre ikke; den spørger ikke, hvem der bestemmer, hvem og hvad der afgør, om en kulturvare skal fremstilles eller ej, eller hvem der sætter prisen — spørgsmålene har måske været for farlige.

Lad mig i telegramstil nævne nogle initiativer, der bør tages: bedre information kan sikres gennem et gratis fjorten dages blad til alle husstande, indeholdende uddrag af vigtigere debatter og afstemningsresultater fra folketinget plus en spalte til hvert partis fri rådighed. Ensretning kan mindskes ved at mindske den politiske kontrol med radio og TV og i stedet øge vekselvirkningen mellem Danmarks radio og seere og lyttere, så der f. eks. bliver adgang til at indsende lytter- og seerbrev og få dem diskuteret med de ansvarlige for de udsendelser, som brevene drejer sig om, for åben mikrofon. Forskellige politiske opfattelser kan stilles mere lige, hvis alle partier f. eks. 2-3 gange om måneden får et kvarters sendetid inden aftenprogrammet til fri rådighed; desværre går de andre partier imod denne tanke eller har gjort det. Indoktrinering, for megen autoritet, kan modvirkes, hvis folkeskolerne gradvis bliver åbne skoler, hvor eleverne helt frit kan bestemme, hvad de vil lave sammen med hvem i de 4-6 timer, de er dér, og det kan så blive matematik, kaninpasning, radioteknik eller bare snak i kantine. Den traditionelle kulturstøtte og kunststøtte bør ikke i så høj grad bygge på kvalitetsvurderinger, men i højere grad på kvantitetsbetragtninger. Den bør administreres af en række små råd, udpeget af modtagerne for 1 år ad gangen, med meget stor handlefrihed, og støtten bør være så lidt forpligtende som muligt. De debatterende, de kritiske, de farlige teatre bør have langt mere støtte, helst i form af underskudsdekning. Kulturlandskabet må forvaltes med megen arkitektonisk, teknisk og kunstnerisk bi-